

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

Redakcja i Administracja:
Rzeczypospolitej 1, II — telefon 25-95.

Redaktor przyjmuje w dni powszednie
od godz. 11 — 1; Administracja od 9 — 3.

Poznań, dnia 15 grudnia 1934

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20,— zł, półrocznie 10,— zł, kwartalnie 6 50 zł.

Numer pojedynczy 1,— zł.

NR. 24

Wydawca: Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu

ROK 13

Węgiel - Koks hutniczy - Brykiety

z kopalń krajowych i zagranicznych poleca

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy Sp. z o. odp.

Telefony: 23-77, 37-77

Poznań, plac Wolności 10

Adres telegraf.: Zapol

SPRZEDAŻ DETALICZNA

na własnej składnicy kolejowej nr. 35, ul. Przemysłowa

Telefony: 23-77, 37-77

Wyroby Kręglewskiego

ze znaczkiem

reklamują się same!

Koperty — Księgi handlowe — Skoroszyty — Zeszyty szkolne

H. CEGIELSKI, Sp. Akc. POZNAŃ

Adres telegr. „HACEGIELSKI”

Telefon 70-56

Produkuje w swoich zakładach:

Parowozy i wagony kolejowe.

Kotły parowe do największych wymiarów, najwyższych ciśnień i przegrzewu pary.

Ekonomizery patent „STIERLE”.

Ruszty mechaniczne.

Aparaty dla przemysłu chemicznego.

Kompletne instalacje dla cukrowni, gorzelni, syropiarni.

Lokomobile parowe.

Zbiorniki do gazów i płynów.

Wieże antenowe. — Urządzenia transportowe.

Specjalne wyroby mechaniczne precyzyjne.

Odlewy żeliwne, stalowe i z brązu.

Urządzenia chłodnicze dla drobnego przemysłu.

Narzędzia wszelkiego rodzaju.

Maszyny rolnicze.

Kosztorysy bezpłatnie na żądanie.

WSZYSTKIM P. T. CZŁONKOM Z OKAZJI ZBLIŻAJĄCYCH SIĘ ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA I NOWEGO ROKU ŚLĄ TĄ DROGĄ

NAJSERDECZNIEJSZE ŻYCZENIA

REDAKCJA „ŻYCIA GOSPODARCZEGO“, PREZYDJUM I BIURO ZWIĄZKU FABRYKANTÓW

Z Walnego i Ogólnego Zebrania Związku Fabrykantów.

We środę, dnia 5 grudnia br. odbyło się na sali Koła Towarzystwa w „Bazarze“ przy licznych udziałach członków Walne i Ogólne Zebranie Związku Fabrykantów. Walne Zebranie zagałę o godz. 16,45 p. prezes S. Samulski, który po powitaniu licznie zebranych członków, przedstawiciele prasy oraz Komisarza Wyborczego Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu p. Dr. Hempowicza odczytał porządek obrad, na którym znajdował się wybór ośmiu radców do Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu. Stosownie do regulaminu wyborczego przekazał następnie p. prezes Samulski dalsze przewodnictwo zebrania w ręce Komisarza Wyborczego Izby p. Dr. Hempowicza.

Suwiędziwszy, że zebranie zostało zwołane w przepisowy sposób i jako takie zdolne jest do przeprowadzenia wyboru, sprawdziwszy z kolei listę obecności i powoławszy się na zarządzenie p. Ministra Przemysłu i Handlu, przyznające Związkowi Fabrykantów w Poznaniu prawo powołania do sekcji przemysłowej Izby poznańskiej przy wyborach zrzeszeniowych 8-ju radców, wreszcie powoławszy się na swój mandat Komisarza Wyborczego wezwał p. Dr. Hempowicz zebranych do przedstawienia kandydatur. Jako kandydatów przedstawiono: pp. inż. Antoniego Jezierskiego z Czempania, Bolesława Kasprowicza z Gniezna, Franciszka Maciejewskiego z Poznania, inż. Józefa Staręka z Lubonia, Stanisława Stępniewicza z Poznania, Władysława Stopeę z Poznania, Władysława Urbaniaka z Poznania oraz Stefana Zapłatę z Witaszyc.

Upewniwszy się, że wymienieni kandydaci odpowiadają warunkom regulaminu, t. zn. posiadają czynne i bierne prawo wyborcze, oraz, że są członkami Związku Fabrykantów, poddał p. Komisarz Wyborczy wymienione kandydatury pod głosowanie. Wszyscy zebrani jednomyślnie poparli zgłoszone wyżej kandydatury, wobec czego p. Komisarz Wyborczy ogłosił wymienionych kandydatów za wybranych z tem, że formalnie nazajutrz poda wynik wyborów do powszechnej wiadomości Główna Komisja Wyborcza za pośrednictwem, której każdy z członków Związku może przeciw ważności wyborów wnieść zarzuty w ciągu dni 7 od dnia ogłoszenia wyniku do Ministra Przemysłu i Handlu.

Na tem zakończył p. Komisarz akt wyborczy i zamknął Walne Zebranie Związku.

Po krótkiej przerwie otworzył p. prezes Samulski Ogólne Zebranie Związku. Pierwszy z kolei referat na temat: „Sprawa scalenia podatku obrotowego oraz sprawa reformy systemu świadectw przemysłowych“ wygłosił p. mgr. Alfred Peda. Postawienie na porządku ogólnego zebrania sprawy scalenia podatku obrotowego wytłumaczył na wstępie referent ostatnio coraz silniej objawianymi przez Min. Skarbu tendencjami w kierunku jaknajszerszego scalenia wielofazowego podatku obrotowego, scalenia polegającego na tem, iż podatek oczywiście odpowiednio zwiększony uiszcza tylko przemysł w określonej fazie produkcyjnej, o ile zaś idzie o towar zagraniczny — importer, a dalsze fazy obrotów są wolne od podatku. Przedstawiwszy niedomagania ustawy o państwowym podatku przemysłowym przeszedł referent z kolei do wszechstronnego i wyczerpującego omówienia zasady scalenia zarówno od strony interesów handlu, Skarbu

Państwa, jako też przemysłu i stwierdziwszy w obszernych wywodach, że scalenie podatku obrotowego posiadając niezaprzeczalne korzyści dla całego handlu oraz Skarbu Państwa, w warunkach u nas przeprowadzanych oraz przy obecnym układzie koniunktur gospodarczych, nastrożając jednak poważne zastrzeżenia ze stanowiska przemysłu. Jasne te i poważne bardzo zastrzeżenia wytłuszczył kolejno referent i zaznajomiwszy zebranych z wynikami scalenia w różnych państwach europejskich pobierających podatek obrotowy, przeszedł do praktycznych spostrzeżeń jakie się nasuwają ze stanowiska głównie przemysłu w związku ze scaleniem już podatku obrotowego u nas w zakresie artykułów monopolowych i niektórych kartelowych, oraz w związku z projektami scalenia podatku obrotowego od szeregu artykułów podlegających podatkowi spożywczym oraz artykułów dalszych, co do których projektowane jest już rychłe scalenie. Do wypowiedzianych już zastrzeżeń, a wynikających dla przemysłu z samej zasady scalenia, dochodzą obawy, że scalenie zrealizowane już w zakresie niektórych artykułów i na najbliższą metę, co do dalszych artykułów projektowane, zaczyna się niejako przeradzać w narzędzie fiskalne dla wydobycia większych sum podatkowych, albowiem niektóre stawki scalone już, oraz projektowane, nie są usprawiedliwione ilością faz obrotów i jako wyższe, aniżeli by wynikało z ogólnego zesumowania stawek dotychczasowych z doliczeniem pewnego dodatku na wyższą cenę przy dalszych fazach obrotu, oznaczają praktycznie poważną podwyżkę podatku.

Wyrażając dlatego obawy, co do kierunku podobnej ogólnej reformy scalenia podatku obrotowego, godząc swem ostrzem w pierwszym rzędzie w przemysł, referent wypowiedział na zakończenie postulat, że scalenie powinno być realizowane z największą ostrożnością i jedynie w tych wypadkach, gdy nie tylko odnośny handel ale i przemysł się na nie godzi, gdy potrafią one uzgodnić swe interesy ze Skarbem Państwa i gdy reforma będzie istotnie podyktowana ważnym interesem gospodarczym, a nie fiskalnym.

Przychodząc do omówienia sprawy reformy systemu świadectw przemysłowych stwierdził referent, że oparcie świadectw przemysłowych o kryterjum zatrudnienia przy dotychczasowej wadliwej klasyfikacji jest właściwie biorąc, antyspołecznym założeniem, albowiem nie dozwala często na zatrudnienie większej ilości robotników, choć przedsiębiorstwo miałoby po temu warunki. Jeżeli bowiem prosty rachunek wykazuje, że ewentualne korzyści z powiększenia załogi robotniczej nie stoją w odpowiednim stosunku do obciążenia wynikającego z obowiązku dopłaty do ceny wyższej kategorii świadectwa, przedsiębiorca rezygnuje wogóle z przyjęcia choćby najmniejszej ilości nadkontyngentowych robotników, przez co nietylko, że on sam traci, ale traci Skarb Państwa możliwą nadwyżkę z podatków obrotowego i dochodowego. Najwięcej bezsprzecznie traci na tem świat pracy, i oparcie świadectw przemysłowych o kryterjum zatrudnienia przy dotychczasowej wadliwej klasyfikacji bynajmniej nie przyczynia się do zwalczania tej choroby społecznej, jaką jest bezrobocie.

Najwłaściwszym przeto rozwiązaniem byłoby wogóle skasowanie instytucji świadectw przemysłowych, nieznanym

naprzykład zagranicznym ustawom o podatku przemysłowym. Licząc się jednak z tem, że Skarb Państwa w obecnych trudnościach finansowych na skasowanie instytucji świadectw się nie zgodzi, należy zdaniem referenta o ile stanie się na stanowisku dzisiejszego systemu, biorącego za kryterjum zatrudnienie, zwiększyć ilość kategorii świadectw, by umożliwić znaczne zróżniczkowanie przedsiębiorstw i uzyskać bardziej racjonalne i sprawiedliwe ich obciążenie tą formą podatku. Między poszczególnymi kategorjami nie powinno być zbyt wielkich skoków, z jednej strony co do cen świadectw przemysłowych z drugiej zaś co do kryterjum, będącego podstawą do zaliczenia. Tak na powyższą sprawę zpatrując się, należałoby naprzykład pomiędzy kategorją IV-tą a V-tą wprowadzić zdaniem referenta przynajmniej dodatkowo 3 kategorje.

Ze sprawą tą w ścisłym związku pozostaje postulat, by opłatę za świadectwa przemysłowe pobierać nie jednorazowo, a przynajmniej w dwóch ratach. Pobieranie bowiem opłaty jednorazowo na ultimo roku kiedy zbiega się zazwyczaj cała moc różnych terminowych zobowiązań, jest zbyt dotkliwym dla przedsiębiorstw ciężarem.

I wreszcie druga droga reformy!

Referent przeszedł do omówienia ostatnio coraz szerzej wentylowanej koncepcji, streszczającej się w tem, by zreformować sprawę świadectw przemysłowych w tym sensie, że u płatników prowadzących księgi handlowe, opłaty za świadectwa powinny pozostać w związku z rzeczywistym obrotem przedsiębiorstwa (a nie cechami zewnętrznymi), zaś u płatników ksiąg nie prowadzących — świadectwo przemysłowe powinno być stapiane z podatkiem obrotowym w jedną całość.

Zdaniem zwolenników tej koncepcji, w ten sposób uelastycznionoby podatek przemysłowy i zostałaby zniesiona dwutorowość wynikająca z pobierania opłat za świadectwa według cech zewnętrznych — z jednej strony, a podatku od obrotu — z drugiej.

Na zakończenie, referent omówił krótko sprawę ulgi przy wykupie świadectw przemysłowych, a w szczególności stanowisko zajęte w tej materji przez Związek Fabrykantów. Stanowisko to zostało szczegółowo przedstawione w Nr. 19 „Życia Gospodarczego“ z dnia 1 października br. i streszcza się ono w postulatcie, by ulgi przy wykupie świadectw przemysłowych w postaci prawa przekraczania stanu dopuszczalnego na poszczególne kategorje świadectw, zatrudnienia, mogły w pewnych okolicznościach uzyskać przedsiębiorstwa automatycznie bez składania indywidualnych podań.

Referent zakończył stwierdzeniem, że reforma systemu świadectw przemysłowych jest konieczna, że musi ona pogodzić interesy Skarbu Państwa i sfer gospodarczych, oraz utworzyć warunki umożliwiające zatrudnienie w przemyśle rzesz bezrobotnych. Z reformą nie można zwlekać i hasłem powinno być: reforma systemu świadectw przemysłowych jednym z czynników łagodzenia skutków bezrobocia!

Powszechnym aplauzem zebrani zsolidaryzowali się z referentem w obydwu przedstawionych w obszernym referacie sprawach.

Po krótkiej dyskusji przystąpił do wygłoszenia drugiego, znajdującego się na porządku obrad referatu pt. „Szereg aktualnych nowości gospodarczych, zwłaszcza z dziedziny

socjalnej i podatkowej“ p. dyr. Franciszek Łyczywek. W obszernym referacie dał p. Łyczywek przegląd najważniejszych przepisów interesujących przemysł, a zawartych w świeżo wydanych ustawach, rozporządzeniach i zarządzeniach w szczególności w ostatnio ogłoszonej noweli do t. zw. ustawy scaleniowej, w nowym jednolitem dla całego obszaru państwa prawie o sądach pracy w połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy, noweli do prawa przemysłowego, przewidującej między innymi obowiązek rejestracji umów z uczniami, zatrudnionymi w przemyśle i handlu, w nowym prawie upadłościowym i prawie o postępowaniu układowem, nowym rozporządzeniu o kosztach sądowych, rozporządzeniu wykonawczem do nowej ordynacji podatkowej, traktującem m.in. również o odpowiedzialności rzeczowej za podatek obrotowy oraz o nowych terminach poboru podatków. Na zakończenie wspomniał krótko referent o kwestjonowaniu ksiąg handlowych przez władze skarbowe i o uprawnieniach, jakie w tym względzie daje podatnikom nowa ordynacja podatkowa, wspomniał o obniżce stawki podatku obrotowego dla przemysłu z dniem 1 stycznia 1935 r. i wkońcu podał do wiadomości, że przygotowywane nowe wydanie kolejowej taryfy towarowej nie wejdzie prawdopodobnie w życie wcześniej jak z dniem 1 kwietnia 1935 r.

Referat został przyjęty z żywym aplauzem i w krótkiej dyskusji jaka się wywiązała uzupełnił p. mgr. Peđa powyższe wywody wiadomościami o projektowanym podwyższeniu 10-cio procentowego dodatku nadzwyczajnego, pobieranego do niektórych podatków i opłat stempłowych na 15-cie procent, o projektowanej nowej daninie szkolnej, o przygotowywanej się nowej ustawie paszportowej, o projektowanej nowej taryfie za rewizje i badanie kotłów parowych, która ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 1935 r. i wreszcie o ulgach wzgl. opustach w cenie tym eksponentom, którzy zgłoszenia na przyszłoroczne XIV-te Międzynarodowe Targi Poznańskie nadesłał najpóźniej do 15 stycznia 1935 r.

W ostatnim punkcie porządku dziennego zabrał głos p. Dr. J. Piotrowski, który wyraził Związkowi Fabrykantów i jego Zarządowi podziękowanie za przeprowadzenie wyborów do Izby Przemysłowo-Handlowej, i to zarówno wyborów ogólnych, gdzie przeszła jedyna lista Związku Fabrykantów jak i wyborów zrzeszeniowych, przy których otrzymał Związek gros mandatów. Wybory te były przeprowadzone w bardzo trudnych warunkach i konieczności godzenia najrozmaitszych sprzecznych niejednokrotnie i rozbieżnych interesów, które udało się Związkowi szczęśliwie ostatecznie pokonać podkreślił szczególnie p. Dr. Piotrowski, będąc widocznym wyrazicielem opinji zebranych, którzy okłaskami przyłączyli się do jego wywodów.

P. Bolesław Kasprowicz nawiązując do przemówienia p. Dr. Piotrowskiego, rozszerzył złożone przezeń podziękowanie na całość wszechstronnych i skutecznych prac Związku podejmowanych w interesie życia gospodarczego. Przewodniczący przy końcu zebrania pod nieobecność p. prezesa Samulskiego, wiceprezes Związku — konsul Niedbał, złożył nowow wybranym radcom Izby Przemysłowo-Handlowej gratulacje, podziękowanie za obecność na zebraniu Ogólnem Naczelnikowi Wojewódzkiego Wydziału Przemysłu i Handlu p. Dr. Hempowiczowi, poczem o godz. 18,30 solwował zebranie.

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych w sprawie konsekwencji dekretów oddłużeniowych dla przemysłu i handlu.

Związek Izb Przemysłowo - Handlowych R. P. złożył w dniu 26 listopada rb. Ministrowi Skarbu memoriał, dotyczący sprawy konsekwencji dla kupiectwa i przemysłu, ogłoszenia w dniu 24 października dekretów oddłużeniowych dla rolnictwa.

Związek Izb wskazał na konieczność rozwiązania sprawy upłynnienia skonwertowanych i rozterminowanych wierzytelności rolniczych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych; w szczególności Związek Izb zwrócił się o zorganizowanie dogodnych warunków lombardowania wartościowych papierów, które mogą być spłacani wierzyciele, oraz o stworzenie warunków, umożliwiających upłynnienie

innych rozterminowanych należności. Ponadto Związek Izb podkreślił, iż wobec tak wielkich ofiar, do jakich pociągani są wierzyciele rolnictwa, sytuacja ich winna być również poważnie brana pod uwagę w toku postępowania przed Urzędami Rozjemczemi, co ustawa wyraźnie nakazuje, a co, niestety dotychczas tylko w wyjątkowych wypadkach było stosowane.

W toku konferencji z czynnikami rządowymi na temat powyższych postulatów, Związek Izb mógł stwierdzić, iż posiadają one całkowicie uznanie i zrozumienie ich wagi dla całego przemysłu i handlu w kraju.

W sprawie konsekwencji oddłużenia samorządów dla przemysłu i handlu.

Według dalszych wyników odnośnych badań nowy dekret oddłużeniowy, co do samorządów znacznie pogarsza dotychczasową sytuację prywatnych wierzycieli, i stawia na całe lata ich wierzytelności pod znakiem zapytania, tak co do ich wysokości, oprocentowania, jak i terminu spłaty. Inaczej mówiąc, będą to wierzytelności, których w żaden sposób z powodu ich nieokreśloności upłynnić nie będzie można. Najlepszym dowodem jest już obecna odmowa Banku Polskiego i banków prywatnych dyskontowania weksli samorządowych, nawet żyrowanych przez poważne i solidne firmy.

Ta wytworzona sytuacja dotknie poważnie przemysł i handel i może mieć dla niektórych firm konsekwencje wprost fatalne.

Sfery gospodarcze zaznaczają, że dekret o oddłużeniu samorządu, podobnie zresztą jak i dekrety rolnicze nie był opinjowany przez Izby Przemysłowo - Handlowe. Gdyby

również i rozporządzenia wykonawcze miały być wydane bez wysłuchania przedstawicieli, wierzycieli i uwzględnienia jego słusznych wniosków, obawiać się należy, że interesy te mogą być uderzone zbyt silnie. Wówczas stanąć może przed polityką gospodarczą państwa nowe zadanie, niezmiernie ciężkie, zadanie rozszerzenia procesów oddłużeniowych na wszystkich dłużników, a więc również na przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe oraz instytucje kredytowe. Ewentualności tej należy zapobiec, ponieważ z zagadnieniem „oddłużania” w Polsce powinno się nareszcie ostatecznie skończyć.

Ze strony kierowniczych kół gospodarczych są poważne kroki w toku, by w rozporządzeniach wykonawczych uzyskać odpowiednie złagodzenie w kierunkach wyżej określonych. Są niejaki szanse, że akcja ta przyniesie pewne rezultaty. To samo zresztą dotyczy także znanych konsekwencji oddłużenia rolnictwa dla przemysłu i handlu prywatnego.

Skarbowość.

Ulgi te przysługują z urzędu, bez potrzeby składania indywidualnych podań.

Ulgowe świadectwa przemysłowe dla handlu.

Przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1935 będą stosowane obok specjalnych ulg na podstawie indywidualnych podań również ulgi z urzędu.

Na podstawie świadectwa półrocznego zamiast całorocznego kategorii I handlowej mogą być prowadzone przedsiębiorstwa kinematograficzne, o ile obroty całoroczne w 1933 r. nie przekroczyły 200 tys. zł. Dalej na podstawie świadectwa półrocznego zamiast całorocznego kategorii II handlowej mogą być prowadzone apteki i kinematografy, o ile obroty ich za 1933 r. nie przekraczają w stosunku całorocznym 45 tys. zł. Następnie przedsiębiorstwa handlu towarowego i księgarnie, o ile wysokość ich obrotów, ustalonych za 1933 r. nie przekracza 45 tys. zł., mogą wykupić świadectwo kat. III zamiast kat. II handlowej; to samo dotyczy przedsiębiorstw przewozowych, utrzymujących powyżej dwa samochody ciężarowe, oraz przedsiębiorstw autobusowych, utrzymujących powyżej dwa autobusy. Księgarnie, prowadząc uboczną sprzedaż materiałów piśmiennych, mogą wykupić jedno świadectwo kat. III handlowej, o ile łączny obrót nie przekroczył w 1933 r. 45 tys. zł. Na podstawie świadectwa kat. IV zamiast kat. III handlowej mogą być prowadzone przedsiębiorstwa handlu towarowego, sale bilardowe, pensjonaty, księgarnie, zakłady lecznicze,

Ulgowe świadectwa przemysłowe na 1935 r.

Na podstawie art. 39 ustawy o państwowym podatku przemysłowym Ministerstwo Skarbu zarządziło okólnikiem z dnia 6 grudnia b. r. L. D. V. 43730/4/34 szereg ulg przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1935.

Ulgowe świadectwa przemysłowe dla przedsiębiorstw przemysłowych.

Przedsiębiorstwa przemysłowe przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1935 mogą korzystać z następujących ulg: przedsiębiorstwa mogą być prowadzone na podstawie kat. VII przemysłowej, o ile przedsiębiorstwo zatrudnia najwyżej 12 robotników przy fabrykacji ręcznej, względnie najwyżej 10 robotników — przy stosowaniu silników mechanicznych.

Na podstawie świadectwa kat. VI przemysłowej może być prowadzone przedsiębiorstwo, zatrudniające najwyżej 25 robotników przy fabrykacji ręcznej, względnie 15 robotników przy stosowaniu silników mechanicznych.

Wreszcie, na podstawie kat. V przemysłowej, mogą być prowadzone przedsiębiorstwa, zatrudniające w fabrykacji ręcznej najwyżej 70 robotników, a w razie stosowania silników mechanicznych — najwyżej 35 robotników.

kinematografy, przedsiębiorstwa teatralne i tem podobne, wrotniska i ślizgawki, wydawnictwa utworów drukowanych — o ile wysokość obrotów nie przekracza w 1933 r. 15 tys. zł.; o ile te obroty nie przekraczają nawet 4 tys. zł., to przedsiębiorstwa te mogą wykupić półroczne świadectwo kat. IV handlowej. Pensjonaty, prowadzone w gospodarstwach rolnych, poza obrębem gminy miejskiej i miejscowości klimatycznych oraz leczniczych, o ile liczba pokojów wynajmowanych nie przekracza 12, mogą wykupić półroczne świadectwo kat. IV handlowej. Drobną sprzedaż wyrobów tytoniowych w przedsiębiorstwach handlowych, skup butelek przez zakłady detalicznej sprzedaży wyrobów spirytusowych, uboczna sprzedaż krajowych pism periodycznych — zwolnione są od wykupywania oddzielnych świadectw przemysłowych.

Ile firmy płacić będą podatku obrotowego w 1935 roku.

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 85 poz. 770 opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 września r. b. w sprawie wykonania ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym.

Rozporządzenie składa się z 106 paragrafów.

§ 35 podaje obszerne zestawienie stawek podatku przemysłowego od obrotu w poszczególnych latach, zaczynając od 1932 roku.

Jak wynika z tego zestawienia stopniowej obniżce ulegać będą w najbliższych latach jeszcze stawki podatkowe.

Przedsiębiorstwa handlu towarowego prowadzące prawidłowe księgi handlowe, opłacać będą stawkę podatkową od obrotów hurtowych pół procent, od obrotów osiągniętych ze sprzedaży artykułów spożywczych pierwszej potrzeby $\frac{3}{4}\%$, od obrotów osiągniętych z dostaw dla instytucji państwowych i samorządowych $\frac{1}{2}\%$.

Przedsiębiorstwa nie prowadzące prawidłowych ksiąg handlowych opłacają od obrotów osiągniętych z wszelkiego rodzaju sprzedaży, w tej liczbie i z dostaw dla instytucji państwowych i samorządowych, jakoteż z detalicznej i drobnej sprzedaży artykułów spożywczych pierwszej potrzeby 1%.

Przedsiębiorstwa skupu zawodowego kategorii I, II i III świadectw przemysłowych, prowadzące prawidłowe księgi handlowe opłacają od obrotów wszelkiego rodzaju towarami $\frac{1}{2}\%$ stawki podatkowej, nie prowadzące zaś ksiąg handlowych 1%.

Wreszcie przedsiębiorstwa skupu zawodowego kategorii IV świadectw przemysłowych bez względu na prowadzenie ksiąg handlowych opłacają od obrotów wszelkiego rodzaju towarami $\frac{1}{2}\%$.

Instytucje kredytu krótkoterminowego, domy bankowe i kantory wymiany prowadzące prawidłowe księgi handlowe, opłacają od obrotów osiągniętych w formie pobranych i należnych procentów, prowizji itp. wynagrodzeń za świadczenia 1% obrotów, z osiągniętych w formie zysku lub zysku brutto z operacji obcemi walutami, dewizami, czekami zagranicznymi, tudzież wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi 2%.

Instytucje ubezpieczeniowe opłacają od wszelkiego rodzaju obrotów 2%.

Samoistne przedsiębiorstwa dostaw prowadzące prawidłowe księgi handlowe opłacają od wszelkiego rodzaju obrotów $\frac{1}{2}\%$, nie prowadzące zaś prawidłowych ksiąg handlowych opłacają 1%.

Samoistne przedsiębiorstwa robót, prowadzące prawidłowe księgi handlowe opłacają od obrotów uzyskanych przy budowie domów mieszkalnych 1%, od wszelkiego zaś rodzaju innych obrotów $1\frac{1}{2}\%$. Te przedsiębiorstwa nie prowadzące prawidłowych ksiąg handlowych opłacają 2%.

Przedsiębiorstwa komisowe oraz pośrednictwa handlowe opłacają 4% stawki podatkowej od obrotu, przedsiębiorstwa zaś ekspedycyjne i przewozowe od wszelkiego rodzaju obrotów $1\frac{1}{2}\%$. Wreszcie pozostałe przedsiębiorstwa opłacają 2%.

Przedsiębiorstwa wydawnictw książek prowadzące prawidłowe księgi handlowe opłacają $\frac{1}{2}\%$, nie prowadzące zaś ksiąg handlowych 2%.

Przedsiębiorstwa przemysłowe I—IV kategorii świadectw przemysłowych, prowadzące prawidłowe księgi handlowe opłacają od obrotów ze sprzedaży wydobytych surowców, lub wyprodukowanych towarów w krajowych przedsiębiorstwach przemysłowych 0,75%. Od pozostałych obrotów, a w tej liczbie i obrotów osiągniętych ze sprzedaży artykułów przeznaczonych na inwestycje, 1,5%, od obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa budowlane przy budowie domów mieszkalnych 1%, tę samą stawkę opłacają młyny oraz olejarnie.

Przedsiębiorstwa przemysłowe kategorii I—IV świadectw przemysłowych nie prowadzące prawidłowych ksiąg handlowych opłacają od obrotów ze sprzedaży wydobytych surowców 1%, a od pozostałych obrotów 2%.

Przedsiębiorstwa przemysłowe kategorii V—VIII świadectw przemysłowych opłacają od obrotu ze sprzedaży wydobytych surowców lub wyprodukowanych towarów 0,75%, a od pozostałych obrotów 1,5%.

Pracownie i zajęcia rzemieślnicze posiadające karty rzemieślnicze opłacają od obrotów ze sprzedaży wydobytych surowców lub wyprodukowanych towarów 0,75%, od obrotów osiągniętych z detalicznej i drobnej sprzedaży artykułów spożywczych pierwszej potrzeby 1%. Pracownie i zajęcia rzemieślnicze opłacają od wszelkiego rodzaju innych obrotów 1%. Wyjątek stanowi tylko dorożkarstwo, furmanstwo, które opłaca 1%.

Wreszcie samodzielne wolne zajęcia zawodowe od wszelkiego rodzaju obrotów opłacają 2%. Oczywiście rozporządzenie powyższe nie ma nic wspólnego z zagadnieniem ryczałtu podatkowego dla drobnych płatników.

Rozkładanie zaległości podatkowych na raty według Ordynacji Podatkowej.

Ordynacja Podatkowa dała urzędowi skarbowemu znaczne uprawnienia w sprawie rozkładania na raty zaległości podatkowych. W myśl bowiem par. 98 rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu Ordynacji Podatkowej Urząd Skarbowy władny jest zezwalać na ratalną spłatę wszelkich zaległości podatkowych do kwoty 50.000 zł. na okres czasu, nieprzekraczający 6 miesięcy i do kwoty 20.000 — na okres czasu, nieprzekraczający 18 miesięcy oraz ma prawo odrażać spłatę wszelkich zaległości podatkowych do kwoty 50.000 na okres nie przekraczający 2 miesięcy dla poszczególnych płatników. Zaliczki oraz przedpłaty na poczet podatków mają prawo obecnie Urzędy Skarbowe odrażać lub rozkładać na raty — na okres czasu nie przekraczający 2 miesięcy.

Egzekucja podatku dochodowego od łącznego wynagrodzenia.

W dniu 5 grudnia br. był termin zapłacenia czwartej raty podatku dochodowego od łącznego wynagrodzenia, otrzymanego przez płatnika od wszystkich służbodawców razem w ciągu 1933 roku. Płatnicy tego podatku obowiązani byli obliczyć różnicę pomiędzy podatkiem dochodowym, przypadającym do zapłacenia od łącznego wynagrodzenia otrzymanego w ciągu 1933 roku, a sumą podatku dochodowego od uposażeń służbowych, potrąconego w ciągu ub. roku przez poszczególnych służbodawców.

W związku z przeprowadzoną obecnie przez urzędy skarbowe ścisłą kontrolą podatników, obowiązanych do zapłaty tego podatku, napływają liczne podania do urzędów skarbowych, w których opieszali płatnicy składają t. zw. „obliczenie różnicy” tego podatku, prosząc o rozłożenie należności na raty. Podania o rozłożenie na raty są w większości wypadków nie uwzględniane, gdyż urzędy skarbowe wychodzą z założenia, że ustawowo przewidziana spłata tego podatku w czterech ratach i terminach jest już dostateczną ulgą umożliwiającą płatnikowi zapłatę należności.

Koszty gruntownego odnowienia — Orzecznictwo.

Potrącalność kosztów „gruntownego odnowienia” zawisła od tego, czy chodzi o wydatek na powiększenie lub ulepszenie źródła dochodu, czy też na utrzymanie jego sprawności na dawnym poziomie. (Wyrok NTA. z 21. VI. 1934 L. rej. 3649/30).

O ile zaś chodzi o kwoty wydatkowane na odnowienie budynków, mieszkań, itp. to uzasadnienie zaskarżonej decyzji, tem, że wobec uznania odnowień za „gruntowne” pozycje odnośnie również należy uznać za inwestycyjne, nie jest wystarczające, albowiem jak to już NTA. orzekł i uzasadnił w wyroku z 25 listopada 1933 r. L. rej. 2346/33/1, co do t. zw. „generalnego remontu” charakter taki nie przesądza jeszcze kwestji, czy chodzi o wydatek na powiększenie lub ulepszenie źródła dochodu czy też tylko na utrzymanie jego sprawności na dawnym poziomie.

Ponieważ władza pozwana w tych kierunkach zakwestjonowanych pozycji nie badała, uznać musiał NTA. postępowanie władzy w odniesieniu do obydwu powyższych kwot za dotknięte istotną wadliwością.

Sprawy socjalne.

W sprawie projektu ustawy o umowach zbiorowych.

Ministerstwo Opieki Społecznej opracowało projekt ustawy o umowach zbiorowych. Projekt ten przewiduje rejestrację umów zbiorowych oraz pozwala Ministrowi nadać umowom zbiorowym moc powszechności dla całej danej branży, lub też dla pewnych terytorjalnych odcinków danej gałęzi. Projekt ten zresztą jest bardzo podobny do swego czasowego analogicznego projektu, który wyłonił się był 6 lat temu, był silnie zwalczany przez sfery przemysłowe i został następnie odłożony. Obecnie ponowne pojawienie się powyższego projektu ma na celu wzmocnienie walki z przemysłem anonimowym i piwniczym, który skutecznie konkuruje z przemysłem realnym przy pomocy bardzo niskich płac i ciężkich warunków pracy — zwłaszcza na terenie łódzkim. Dotychczasowa akcja w kierunku jakiegokolwiek zrównania warunków pracy na tym terenie, prowadzona przez pewien czas nawet bardzo energicznie ze strony In-

spektoratów Pracy, okazała się niewystarczającą. Stanowisko sfer przemysłowych do tego projektu, który w znacznej mierze recapuje zasady obowiązującego na tutejszym terenie rozporządzenia Rzeszy z 23 grudnia 1918 r. o umowie taryfowej, jeszcze do tej pory się nie wyklarowało.

Przyjmowanie weksli od pracodawców przez Ubezpieczalnie Społeczne.

Ministerstwo Skarbu reskryptem z dnia 28. VII. rb. Nr. Uk. 34/74 ustaliło, że Ubezpieczalnie Społeczne mogą inkasować składki na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych zasadniczo w gotówiznie, w wekslach zaś jedynie w drodze wyjątku i w wysokości tej składki, która przypada na pracodawcę. Mogą być przyjmowane zasadniczo tylko weksle opatrzone dwoma podpisami przy równoczesnym złożeniu przez pracodawcę deklaracji, że w razie niewykupienia wekslu w terminie, weksel może być zwrócony pracodawcy, a nieuiszczone składki pozostają jako zaległość podlegająca egzekucji. W konsekwencji powyższego przyjęcie weksli nie może być traktowane jako „zabezpieczenie” lub „zapłata”, lecz jedynie jako odroczenie zapłaty.

W sprawie zatrudniania inwalidów — Orzecznictwo.

Ciężko poszkodowanych inwalidów wojennych kwalifikuje na zaofiarowane w trybie § 2 rozporządzenia z dnia 15. XI. 1921 r. rodzaje pracy Urząd Pośrednictwa Pracy, a nie pracodawca, nie może więc pracodawca odpowiadać za to, że praca zaofiarowana przez niego okazała się zbyt ciężką i pogorszyła stan zdrowia inwalidy. (Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7. III. 1934 r. (C. I. 2022/33).

Transport.

O obniżenie kosztów postojowego.

Na ostatniem posiedzeniu Komitetu Eksploatacyjnego Państwowej Rady Komunikacyjnej był omawiany wniosek w sprawie obniżenia kosztów postojowego.

Przy obecnym stanie ruchu towarowego na kolejach znaczna część krytych wagonów towarowych stoi na stacjach niewykorzystana. Natomiast za wagony załadowane towarem, które muszą z różnych względów stać na stacjach odbiorczych lub załadowniczych, po upływie terminu wolnego od postojowego, życie gospodarcze (załadownicy lub odbiorcy) musi płacić niewspółmiernie wysokie koszty postojowego, które zwiększają się progresywnie (zł. 12, — a później zł. 18 za dobę) w miarę zwiększania dni postoju. Obecnie obowiązujące przepisy są pozostałością czasów wysokiej koniunktury gospodarczej, gdy w okresie wielkiego napięcia ruchu towarowego na kolejach dawał się odczuwać brak wagonów krytych pod ładunek towarów i przetrzymywanie tych wagonów przez załadowniców lub odbiorców narażało kolej

na straty i niemożność obsłużenia życia gospodarczego oraz wypełnienia wynikających zadań.

W chwili zaś obecnie przeżywanego kryzysu rozporządzenia te są nieusprawiedliwionym ciężarem dla życia gospodarczego kraju i dlatego obniżenie kosztów postojowego do połowy i obliczanie tych kosztów za godziny faktycznego postoju, a nie za całą dobę, staje się koniecznością nagłą.

W sprawie umów i opłat bocznicowych oraz odnośnych ogólnych warunków.

Komitet Eksploatacyjny P. R. K. zatwierdził wszystkie wnioski specjalnej Komisji Bocznicowej, co do zmiany w szemacie umowy bocznicowej norm opłat bocznicowych oraz ogólnych warunków utrzymania i eksploatacji prywatnych bocznicy kolejowych. Ministerstwo Komunikacji ustosunkowało się naogół do powyższych wniosków przychylnie, a w szczególności szereg opłat bocznicowych ulegnie obniżeniu (poniekąd w łączności z rewizją taryf towarowych).

W sprawie wejścia w życie nowego rozkładu jazdy pociągów pasażerskich.

Związek Fabrykantów prosi tą drogą wszystkich członków, aby swe życzenia i uzasadnione wnioski w sprawie nowego rozkładu jazdy, mającego wejść w życie z dniem 15-go maja 1935 r., nadesłali na ręce Związku najpóźniej do dnia 27 GRUDNIA B. R. Wszelkie nadesłane wnioski Związek Fabrykantów będzie miał możność przedstawić na wielkiej konferencji w Dyrekcji Kolei, zwołanej na dzień 28 grudnia b. r.

Sprawy pocztowe.

Telefoniczne połączenie boczne.

Izba Przemysłowo - Handlowa w Poznaniu zawiadamia, że w związku z wypowiedzeniem telefonicznych aparatów dodatkowych na innych posesjach, otrzymała w Dyrekcji Pocht i Telegrafów następujące wyjaśnienia:

W myśl postanowień poz. 33 obowiązującej taryfy telefonicznej (Dziennik Taryf Pocztych, Teletechnicznych, radiokomunikacyjnych Nr. 11 z dnia 29. IX. 1934 r.) aparaty dodatkowe mogą być instalowane w takich tylko lokalach, które mogą być połączone ze stacją abonentową główną linją telefoniczną, niewychodząc poza obręb jednej posesji.

Tylko w wypadkach wyjątkowych Dyrekcja Okr. P. i T. może zezwolić na to, by na sieciach z obsługą ręczną stacja dodatkowa i stacja główna, znajdujące się w różnych posesjach, otrzymały połączenia bez pośrednictwa centrali. Natomiast instalowanie aparatów dodatkowych w innej posesji niż aparat główny jest na sieciach automatycznych z taryfą licznikową niedopuszczalne z uwagi: na bardzo znaczną obniżkę opłat abonamentowych na tychże sieciach, skutkiem czego zaliczanie wszystkich rozmów miejscowych jest nieodzownym warunkiem sprawiedliwego obciążenia opłatami, stosownie do zakresu używania telefonu, a także częściową kompensatą strat wynikłych z ogólnej obniżki, oraz ze względu na prawidłową i oszczędną gospodarkę, bowiem utrzymanie dodatkowych połączeń na innych posesjach, wymaga użycia dwóch par żył połączeniowych.

Powoływanie się abonentów na rzekome pokrzywdzenie ich przez to, że wypowiada się im połączenia dodatkowe

Głosna, czysta, w miłym tonie
igła Centra
w gramofonie

Centra

na innych posesjach, które pobudowano na ich koszt, jest nieuzasadnione, gdyż Zarząd Poczty i Telegrafów, mając to na uwadze, zamienia takie połączenia dodatkowe na główne bezpłatnie.

Ponadto sieć automatyczna daje abonentom tak rozległe możliwości korzystania z urządzeń telefonicznych, że posiadania aparatów na innej posesji nie jest niczem uzasadnione, gdyż abonenci nie mogą mieć żadnych trudności w uzyskaniu połączeń i w porozumieniu się ze swymi działami. Również i klientela danego abonenta, chcąc uzyskać z nim połączenie pod nowym numerem aparatu głównego zainstalowanego w miejsce dodatkowego, na żadne trudności nie natrafi, gdyż każdy abonent, o ile posiada więcej niż jeden telefon, może podać w spisie abonentów przy poszczególnych numerach swoich telefonów bliższe określenie i uwagi, w jakich godzinach można się z nim połączyć telefonicznie zapomocą tych numerów. Jedyną inowacją zarządzenia jest dla niektórych abonentów okoliczność — że za rozmowy ponadkontyngentowe będą musieli płacić, co zresztą jest zupełnie słuszne gdy się zważy, że rozmowy z aparatów dodatkowych, zainstalowanych na tych samych posesjach, również podlegają opłatom.

W realizacji rozporządzenia odnośnie do automatycznych sieci będzie się od dnia 1 stycznia 1935 r. uważało połączenia dodatkowe na innych posesjach w Poznaniu i Inowrocławiu za połączenia bezpośrednie za opłatą 700,— zł. rocznie zgodnie z poz. 21 taryfy telefonicznej.

Jeszcze w sprawie uprzedzania o czasie trwania rozmów międzymiastowych.

Według wyjaśnień Zarządu Telefonów zarządzenie o nieuprzedzaniu abonentów o upływie trzymi minutowych jednostek trwania rozmów międzymiastowych, spowodowane zostało tem, że większość abonentów wyrażała swe niezadowolone, gdy informowaniem o upływie każdych trzech minut przerywano ich rozmowę.

Chodziło przytem i o ujednolajnienie czynności przy wykonywaniu połączeń telefonicznych tak w ruchu krajowym, jak i zagranicznym, gdyż przepisy międzynarodowe nie przewidują obowiązku uprzedzania o czasie trwania rozmowy i w ruchu z zagranicą nie było to wogóle stosowane.

Kierując się zatem wyżej przytoczonymi względami Ministerstwo P. i T. zarządziło, aby w ruchu krajowym zachowano uprzedzanie o upływie 3-minutowych jednostek trwania rozmów międzymiastowych, z tem jednak, że abonentom pozostawiono możliwość określenia zgóry czasu trwania rozmów w momencie ich zgłaszania.

W wypadkach więc, gdy abonent przy zgłoszeniu rozmowy określi czas jej trwania, to o upływie tego czasu będzie przez personel, wykonujący zgłoszenie — uprzedzany, przy czem czas ten będzie liczony według jednostek trzymi minutowych.

Ordynacja telefoniczna.

W Nr. 106 Dziennika Ustaw ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 27 października br., zawierające ordynację telefoniczną. Rozporządzenie liczy 44 paragrafy i zawiera zasadnicze przepisy o używaniu telefonów, urządzeniach telefonicznych, abonamencie telefonicznym, o korzystaniu ze stacyj abonamentowych, zakładaniu stacyj abonentowych, przyłączaniu prywatnych urządzeń telefonicznych, o przeniesieniu urządzeń stacji abonentowej, zmianach i konserwacji urządzeń, czasie trwania abonamentu telefonicznego i warunkach jego rozwiązania o zmianach osoby abonenta, odpowiedzialności abonenta za urządzenia telefoniczne, o czasie otwarcia central telefonicz-

nych, przepisy o rozmowach międzymiastowych, o zasadach podziału sieci na grupy oraz strefy, i wreszcie przepisy o opłatach.

Prawo.

Używanie firmy, nieodpowiadającej przepisom art. 31 kodeksu handlowego.

Zwraca się uwagę zainteresowanych, że w myśl art. XXXI przepisów wprowadzających kodeks handlowy (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 503 z 1934 r.) firmy, zarejestrowane w chwili wejścia w życie kodeksu handlowego, tj. 1 lipca br., a nieodpowiadające przepisom kodeksu handlowego, mogą być używane nadal w dotychczasowym brzmieniu, powinny być jednak uzupełnione do dnia 31 grudnia rb. dodatkami, oznaczającym obecnego właściciela zgodnie z przepisami o firmie.

Komunikaty.

Ostateczny termin wpłat na Pożyczkę Narodową upływa dnia 20 grudnia r. b.

Celem umożliwienia otrzymania obligacji przez tych subskrybentów, którzy w terminie nie wpłacili całej należności za deklarowaną Pożyczkę, wszystkie Urzędy Skarbowe i Urzędy Opłat Stemplowych zostały upoważnione do przyjmowania ostatecznie do dnia 20 grudnia r. b. włącznie wpłat tych kwot, które uzupełnią całość należności za dokonane subskrypcje.

Częściowe wpłaty nie uzupełnione ostatecznie do dnia 20 grudnia r. b. do wysokości całej subskrypcji, ulegną, zgodnie z warunkami Pożyczki, przepadkowi.

Nowe opłaty za dozór kotłów parowych.

Według zasięgniętych wiadomości, z dniem 1 stycznia 1935 r. wejdzie w życie nowa jednolita dla trzech obszarów państwa, kontrolowanych przez Stowarzyszenia Dozoru Kotłów w Warszawie, Poznaniu i Katowicach, taryfa za dozór kotłów. Nowa taryfa ma przynieść pewne obniżki dotychczasowych opłat i to zarówno za dozór kotłów należących do właścicieli prywatnych, zlecony Stowarzyszeniom Dozoru, jak i za dozór kotłów należących do członków Stowarzyszeń Dozoru Kotłów. Obniżka za te ostatnie kotły będzie wyższa.

C. HARTWIG S.A.

wykonuje wszelkie
TRANSPORTY
po cenach konkurencyjnych

ODDZIAŁY:

Budgoszcz - Katowice - Kraków
Lwów - Łódź - Poznań - Warszawa
Włocławek - Zbąszyn.

W Gdyni, Gdańsku i Wiedniu C. HARTWIG Sp. z o. o.

ERBEDONT

Czekolady cukry i kakao

Sp. A k c.

„GOPLANA”

w Poznaniu

słyną ze swej dobroci i dostępnych cen!

Koniaki - Winiaki - Wypalanki
B. Kasprowicza

Okazja wyjątkowa!

Z powodu choroby właścicieli sprzedamy korzystnie przedsiębiorstwo nasze:

Fabrykę farb chemicznych i ziemnych

Fabryka jest w pełnym ruchu i zaopatrzona w wielką ilość surowca i gotowego towaru, zaprowadzona w Wielkopolsce, Pomorzu i Gdańsku. Obszerne budynki, bocznicza na miejscu.

Poważnych reflektantów prosimy o skomunikowanie się bezpośrednio z:

Wielkopolską Fabryką Farb — Dyczkowski i Ska, Poznań.

Likier Świątowy
PODKOMARZANKA z polonezem
B. Kasprowicza

Cegielnia Parowa WITASZYCE

stacja, poczta i telegr.: Witaszyce

dostarcza na dogodnych warunkach:

**dachówki (karpiówki), dreny od „1 1/2 do 9”,
cegłę maszynową, tonówkę,
dziurawkę, sufitówkę
i kominówkę**

Produkcja łączna 12.000.000 r.

*to jedyny
skuteczny
środek
przeciwko
zarzucaniu*

TABLICE EMALJOWANE

informacyjne i ostrzegawcze

PLAKATY REKLAMOWE

w pięknym solidnym wykonaniu, odporne
na wpływy atmosferyczne wykonuje

EMALJERNIA i WYTŁACZALNIA

inż. LEON BYTNER
POZNAŃ, Wrzesińska 2.

Bank Związku Spółek Zarobkowych Sp. Akc.

Rok założenia 1886

Centrala: Poznań - Plac Wolności 15 — Oddziały we wszystkich większych miastach Polski
Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości

KONJAKI - LIKIERY

J. GLINKA

znane i wszędzie pożądane

POKOSTY - FARBY LAKIERY

SĄ NIEZBĘDNE w KAŻDEM
PRZEDSIĘBIORSTWIE
FABRYCZNEM

PAMIĘTAJCIE!
ŻE FABRYKATY MARKI

„BLASK”

NIE ZAWODZA NIGDY.

Wielkopolska Spółka Dzierżawna
Koncernu Dr. Roman May
Spółka z ograniczoną poręką
P O Z N A Ń